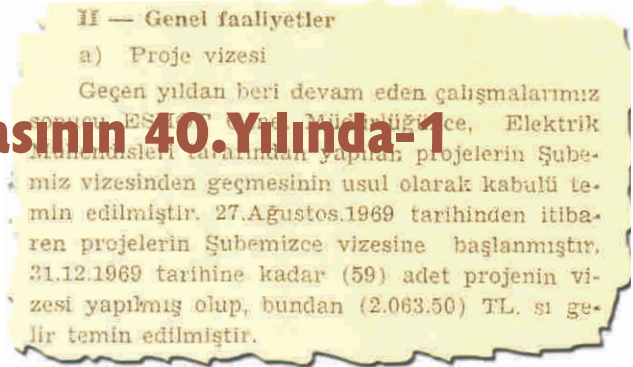

EMO İzmir Şubesi

Mesleki Denetim Uygulamasının 40.Yılında-1

“Milat 27 Ağustos 1969”

Elk. Müh. Ahmet Becerik
ahmet.becerik@emo.org.tr

EMO İzmir Şubesi II. Dönem (1969) Çalışma Raporu

1.Giriş:

Elektrik mühendisliği mesleğinin uygulama sürecinde hizmet verenlerin bir bölümünü oluşturan serbest çalışan (SMM) üyelerin haklarının korunması ve bununla birlikte mühendislik hizmetlerinin en iyi biçimde yapılması, kuruluşundan günümüze EMO İzmir Şubesi'nin önde gelen amaçlarından biri olmuştur.

Serbest çalışan üyelerimizin diğer meslek dallarında hizmet verenler tarafından sömürülmesini önlemek, mühendislik hizmetinin yaygınlaştırılması, kamu ve özel kuruluşlarla SMM üyelerimiz arasında olumlu ilişkiler kurulmasına yönelik olarak mesleki denetimin temelini oluşturan, başladığı yıllarda “ODA VİZESİ” adıyla bilinen uygulamanın İzmir’de yaşama geçirilmesinin üzerinden kırk yıl geçti.

1968 yılında kuruluşunun ardından sürdürülen girişimler sonucunda 27 Ağustos 1969 tarihinde ilk oda vizesini gerçekleştiren EMO İzmir Şubesi'nin bu ay kırkıncı yılına girdiğimiz mesleki denetim geçmişi; mesleğin ve SMM üyelerin sorunlarının çözümü yolunda tutarlı adımların atıldığı, yaşanan tüm zorluklara karşın elektrik mühendisliği mesleğini halkın hizmetine sunma çabasının örneklerini taşımaktadır.

Geçen kırk yıl içinde mesleki denetime ilişkin olarak Şubemiz sınırları içindeki kamu kurumlarına yerel bağlamda yaptığı girişimlerle, düzen-

lediği toplantılarla, hazırladığı rapor ve görüşlerle, SMM üyelerinin hakları konusunda verilen uğraşlarla EMO İzmir Şubesi, EMO örgütlülüğü içinde zor ve önemli bir birikim yaratmıştır.

Oda mesleki denetimini, SMM hizmetinin ayrılmaz bir parçası gören ve çalışmalarında bu noktayı temel alan Şubemiz, kırk yıllık süreç içinde kimi dönemlerde yerel kimi kamu yetkililerin, kurumumuzun mesleki denetim uygulamalarını engelleme çabaları ile karşılaşmıştır. EMO İzmir Şubesi bu tür çabalara karşın kamu çıkarlarını her şeyin üstünde tutan çalışma ilkelerini değiştirmemiş, mesleki denetime ilişkin Oda görüşlerini savunmaya ve uygulamaya özen göstermiştir.

2. Mesleki Denetimin Başladığı Yıllarda Mühendislik Mimarlık Hizmetlerinin Durumu:

Cumhuriyetin ilk yıllarından 1950’li yıllara kadar ülkemiz, durgun ancak yeniden yapılanma çabaları içinde geçen bir dönem yaşamıştır. İkinci Dünya Savaşı’nın ardından yaşanan kentleşme hareketleri ve buna kaynaklık eden düzenlemelerle ülke yeni bir sürece girdi. İmar ve kentleşme hareketlerini düzenlemek amacıyla 1956 yılında kabul edilen 6785 sayılı İmar Yasası’nın önemli maddelerinden biri de, imar işlerinde görev alacak teknik elemanlarda sorumluluk ve yeterlilik aranmasıdır. Yasanın 14. maddesine göre düzenlenecek projelerin, mühendis ve

mimarlar tarafından hazırlanması, alınacak teknik uygulama sorumluluklarının da yine bu meslek sahipleri tarafından üstlenilmesini öngörmekteydi. Yasanın getirdiği mühendislik hizmetleri o yıllar da kamu ve özel kuruluşlar tarafından yadırganmış, kuruluşlar yanında bir anlam kazanamamış ya da kazandırılmamıştı. Bu hizmetlerin uygulamasını yapmak veya yaptırmak durumunda bulunan belediyeler ile bayındırlık il müdürlüklerinde mühendislik hizmetlerinin önem ve sorumluluğunu anlamış kişilerin bulunmayışı ya da anlayanların ilgisizliği yada kimi özel çıkarlar uğruna bu hizmetleri kendi haline bırakmaları sonucu teknik gereklere uygun, hizmet anlayışını uygulayacak bir ortam bulunamıyordu. İnşaat yatırımlarına büyük sermayelerin aktarıldığı ve nüfusa oranla çok sayıda mühendis ve mimarın çalıştığı büyük kentlerde bile durum şöyle özetlenebilirdi:

Meslekle ilgisi kalmamış, meslekle ilgileri yıllarca önce aldıkları diplomadan ibaret üç beş mühendis ya da mimar, meslekten olmayan yetkisiz kişiler tarafından çizilmiş sayfalara kendi projeleriniymiş gibi imza atmakta ve bunlar belediyeler tarafından onaylanarak dosyalarına konulmaktaydı. Belediyelere onaylanmak üzere verilen projelerin çoğunluğunu bu tür “projeler” oluşturuyordu. Mimari proje kurşun kalemle çizilmiş ve bina sınırlarını saptayan

Ergun Elgin

EMO İzmir Şubesi'nin kuruluş yıllarında, meslektaşlarımızın duyarlı desteği doğrultusunda mesleki denetime dayalı "Oda Vize" uygulamasını gerçekleştiren (1968 -1972) tarihleri arasında görev alan Şube Yönetim Kurulu Üyeleri

- Ergun Elgin
- Vural Durak
- Yaşar Soydu
- Yüksel Levendoğlu
- Cengiz Ündeyoğlu
- Necmettin Gülboy
- Hikmet Bircan
- Erdem Gülmezoğlu
- Süha Tarman
- Suat Şerif Eken
- Fahrettin Selçik
- Süha Taner
- Necmettin Özdem
- Erdoğan Şahin
- Veli Zeytinoğlu
- Cengiz Giritli
- Altan Başaran
- Onur Taşkent
- İsmail Toros
- Şermi Dolmen

Yüksel Levendoğlu

bir kroki idi. Statik hesapları içeren proje ise, bir bina için hazırlanmış hesapların değişiklik yapılmadan çoğaltılmış ve yalnızca dosya doldurmak için mimari projeye eklenmiş sayfalar yeterliydi. Elektrik ve sıhhi tesisat projeleri ise hiç aranmamaktaydı.

Böylece düşük bedellerle mühendis ve mimar imzası bulmak inşaat yüklenicileri arasında yaygın bir geleneğin yerleşmesine yol açmıştı. Proje işlerine egemen olan "imzacılık" sonucu, mühendislik ve mimarlık hizmetleri karşılığı ödenecek ücretler çok düşük oluşmakta, bu düşük ücretler karşılığında gerçek anlamda bir teknik hizmetin sunulması olarak dışı kalmaktaydı.

İşte TMMOB'ne bağlı odaların "belge-vize uygulaması" biçiminde belediyelere hizmet sunuşu, böyle koşulların sonucu, yapı üretim sürecindeki teknik hizmetlerin ülke yararına ve teknik gereklere uygun yürütülmesini isteyen her kişi ve kuruluşun çözüm aradığı bir ortamda doğmuştu.

1961 yılında önce İstanbul'da, bir yıl sonra da Ankara ve İzmir'de ilgili belediyeler ile İMO ve MO, varılan karşılıklı anlaşmalarla proje vize işlemini uygulamaya başlamıştı. Uygulama kısa sürede olumlu sonuçlar getirmiş, yeni durumdan en çok memnun kalanlar, teknik hizmetlerdeki kalite yükselmesini yakından izleyen belediye yetkilileri olmuştu.

Belediyelere onaylanmak üzere verilecek projelerin önceden meslek

odalarınca vize edilmesi öncelikle "imzacılığı" önlemişti. Her mühendis ve mimarın bir yılda düzenleyebileceği proje sayısının, bir anda üzerinde bulundurabileceği teknik uygulama sorumluluğu sayısının en çoğunun saptanması sonucu, bir mühendis ya da mimarın yılda 500-600 projeyi yapabiliyor ve bir bu kadar TUS'u taşıyor görünmesi gibi gerçek dışı durumlar ortadan kalkmıştı.

EMO ise, o yıllarda yapı üretim sürecinde elektrik mühendisliği hizmetlerinin düzeyini yükseltmesi için çeşitli kamu ve özel kurum ve kuruluşlara girişimlerde bulunarak kimi önemli çalışmalar gerçekleştirmiş ve mesleki denetime yönelik EMO Serbest Müşavirlik ve Mühendislik Yönetmeliği 1963 yılında, Proje Tasdik Yönetmeliği ise 1966 yılında yayımlanmıştı. İMO ve MO'nın mesleki denetime yönelik çalışmalarını izleyen EMO yetkilileri, yalnızca ETKB ve Bayındırlık Bakanlığına ilişkin elektrik projelerinde sınırlı ölçülerde oda vizesi işlemini başlatmıştı. **22-23 Şubat 1969 tarihlerinde İstanbul'da toplanan EMO 15. Genel Kurulu'nda ise EMO Mühendislik Hizmetleri Vize ve Ücret Tarifesi Yönetmeliği kabul edilerek serbest çalışan elektrik mühendislerinin bütün projelerinin oda vizesinden geçmesi kararlaştırıldı.** Bu bağlamda İstanbul ve İzmir Belediyeleri ile varılan ortak görüş sonucu 1969 yılında İstanbul ve İzmir'de proje vize işlemini

başlatılmış ve bu uygulamayı yurt düzeyinde yaygınlaştırmak içinde EMO tarafından 24 ilimizde oda temsilcilikleri açılmıştı. Temsilciliklerimizin konuya ilişkin girişimlerinin ardından süreç içinde Ankara, Gaziantep, Antalya, Elazığ, Eskişehir, Kocaeli, Samsun v.d. illerde de uygulama yürürlüğe girdi.

Öte yandan ülkemizde 1960'lı yılların ortalarında özel yüksek okullarla birlikte başlayan mühendis mimar sayısındaki büyümenin yanında yaşanan ekonomik gelişmeler sonucu, kamu ve özel kuruluşlarda istihdam hacminin daralması teknik eleman kesiminde yeni sorunları gündeme getirdi. 1970 yılında kamuda çalışan diğer mühendis ve mimarlarla birlikte elektrik mühendislerinin 657 sayılı devlet personel yasası kapsamına alınarak çalıştırılmalarının kararlaştırılması üzerine kamuda yaşanan huzursuzluk ve belirsizlik, görevli kimi meslektaşlarımızın istifa ederek SMM olarak çalışmaya başlamalarına neden oldu. Nitekim SMM sayısı, özel kesimden gelenlerle birlikte 1970 yılı öncesine göre birkaç yıl içinde iki katına çıktı.

SMM sayısındaki artışın öne çıkardığı kimi sorunlar ve yaşananlar, projelendirme, uygulama ve yapım alanlarında örgütlenmek ve bu hizmetlerin disiplin altına alınması gereğini ortaya çıkardı. 1972 yılına kadar özel şirketlerde ücretli olarak çalışan elektrik mühendisleri, eğer SMM kayıtları varsa kendi şirketlerinin dışındaki kişilere yönelik elektrik tesisat projesi yapabilme olanağı bulunmaktaydı. Bu durumda çalıştığı kurumdan her ay aldığı ücrete ek olarak çizdiği elektrik tesisat projelerinden çok düşük bedel alan üyemizle, bürosu nedeniyle giderleri fazla olan SMM üyenin rekabet olanağı ortadan kalkmakta, elektrik mühendisliği hizmetleri diğer mühendislik dallarına oranla çok düşük bedellerle yapılmaktaydı.

Sorun, EMO 17.Oda Genel Kurulu'nda alınan kararlar gereğince "**Serbest Müşavir ve Mühendislik Büro Tescil Belgesi**" uygulaması ile çözüm getirme olanağına kavuştu.

3-İzmir'de EMO Mesleki Denetim Hizmetlerinde İlk Yıllar:

EMO İzmir Şubesi, 8 Haziran 1968 tarihinde kuruluşunun ardından çalışmaya başladığı ilk aylarda, İzmir'de bir karmaşa içinde bulunan elektrik proje hizmetlerinin yürütülükteki teknik yönetmeliklere uygun olarak yapımını sağlamak amacıyla projelerin şube vizesinden geçirilmesine ilişkin İzmir Belediyesi ve ESHOT Genel Müdürlüğü'nde girişimlerde bulunmuş, kurumlarca ilke olarak olumlu karşılanan vize olayı, dönemin kısa ve özel koşulları içinde uygulamaya geçirilememişti. 1969 yılında toplanan EMO 15. Genel Kurul'da ise, İzmir Şube delegelerince yapılan etkin çalışmalarla, proje vizesine ilişkin olarak diğer delegelerle birlikte "Oda Genel Kurul Kararı" alınması ve yönetmelik yayımlanmasına öncü düzeyde katkı sağlanmıştı.

EMO İzmir Şubesi, Oda 15.Genel Kurul Kararı gereği elektrik mühendisleri tarafından hazırlanan elektrik projelerinin şube vizesinden geçirilerek İzmir'de ilgili kurum ESHOT Genel Müdürlüğü onayına sunulması ilkesini, 27 Ağustos 1969 tarihinden itibaren uygulamaya başlamıştır. Belediyelere verilen mimari ve statik projelerle, elektrik tesisat ve asansör projelerinin de birlikte istenmesini sağlamak amacıyla bölgemiz sınırları içindeki valiliklere ve belediyelere yazılar yazılarak, kimileri ile görüşmeler yapılmış, yasalar ve yönetmelikler anımsatılarak elektrik mühendisliği ile ilgili her türlü sorunun çözümünde Şubenin yardımcı olacağı vurgulanmıştı. O dönemde EMO İzmir Şubesi'ne kayıtlı elektrik mühendislerinin İzmir (136), Aydın (4), Muğla (3), Manisa (5), Balıkesir(9)

kişi olduğu ve bölgemizde serbest olarak çalışan 35 üyenin 19 tanesi SMM olarak faaliyette bulunmaktaydı.

1971 yılı Mart ayı başında ise Oda vize uygulamasının İzmir Belediyesi tarafından kaldırılması üzerine TMMOB'ne bağlı Odaların İzmir Şubeleri ile işbirliği yapan EMO, buna karşı çıkarak SMM olarak çalışmalarını sürdüren üyelerinden eski uygulamaya devam etmelerini istemiş, üyeler de büyük bir duyarlılıkla EMO İzmir Şubesi'ni desteklemişti. Mesleki denetime yönelik engellemelerin süreceğini göz önünde bulunduran Şube Yönetim Kurulu, Bölge sınırları içindeki bütün savcılıklara, belediyelere ve enerji satan kuruluşlara yazılar göndererek, meydana gelecek elektrik nedenli can ve mal kayıplı olaylarda kişilerin değil, öncelikle yönetmelikleri uygulayan kurumların sorumlu olacağını açıklamıştı.

Öte yandan ESHOT Genel Müdürlüğü'ne başvuran EMO İzmir Şubesi, kurumun Y.G. abonesi olan kuruluşlardan yönetmeliğe uygun olarak sorumlu ve yetkili elektrik mühendisi aramasını istemiş, ESHOT yetkilileri ise bu konuda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın bir yazısının gerekli olduğunu bildirmişti. Bunun üzerine EMO İzmir Şubesi, Bakanlığa başvurarak sorunun çözümü için girişimlerde bulunmuş,

Bakanlıkta kurulan komisyonlara katılarak konunun en kısa sürede sonuçlanması sağlanmıştı. Bu çerçevede danışman olarak çalışacak ya da çalışmakta olan üyelerimizle çalıştıkları iş yerleri arasındaki ilişkileri düzenleyen tip sözleşme hazırlanarak üyelerin ve kuruluşların hizmetine sunulmuştur.

Oda 17. Genel Kurulu'nda SMM Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle SMM bürolarının kurulması ve bunların EMO tarafından tescil edilmesi uygulaması çerçevesinde EMO İzmir Şubesi'ne başvurarak tescilini yaptıran İzmir'deki SMM bürosu sayısı 36 tane olup, bunlardan sürekli proje yapan büro sayısı 10 kadardı. Bu bürolara Şubenin kurulduğu ilk yıllarda mühendislik hizmetleri yönünden en uygun ortam yaratılmış ve bu ortam, kamu sektöründe geçim sıkıntısı içinde bulunan üyelerimiz için bir umut ışığı olmuş ve kimileri büyük umutlarla serbest çalışma yaşamına atılmıştı.

Kaynakça :

- Elektrik Mühendisliği Mecmuası-1963 Mayıs 77. sayı*
- Elektrik Mühendisliği Dergisi- 111-186-187-189-190-196-197. sayı*
- EMO 14.-15.-16.-17.Dönem Oda Genel Kurul Çalışma Raporları*
- EMO İzmir Şube 1.-2.-3.-4. Dönem Genel Kurul Çalışma Raporları*

1972 YILINDA EMO İZMİR ŞUBESİ'NE KAYITLI ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ SMM BÜRO TESCİL BELGELİ KİŞİ VE KURULUŞLAR

1-Necmettin Gülboy	10-Müzekka Damgacıoğlu	19-TÜRKELİ TİC. A.Ş.	28-Necdet Özdem
2-Ahmet Vefik İzgi	11-Coşkun İpek	20-Veli Zeytinoğlu	29-Mükrem Erkin
3-Atilla Sezer	12-Önder Gülsoy(Turgutlu)	21-Abdullah Cingilloğlu	30-Talat Muşkara
4-Tevfik Uzundemir	13-Oğuz Kaner	22-İsmail Anaz	31-Cengiz Hakan
5-BETONTAŞ	14-Cengiz Döner	23-M.Ali Özekşi	32-Ethem Güner (Aydın)
6-DEMAŞ	15-Şerhi Dolmen	24-Doğan Şendil	33-Necdet Albayrak(Aydın)
7-Süleyman Karagülle	16-Galip Fesçi	25-Çetinkaya Polat	34-Serol Özdel
8-Ünal Atalay	17-Celalettin Görken	26-Nahit Yorulmaz	35-Süleyman Güleriyüz
9-Erol Akgündüz	18-Hüseyin Açıkgöz	27-Korkmaz Sarıışık	36-Mehmet Özcan (Aydın)